

ตำราเล่มนี้มีวิญญาณ Learning from Practice

ระพี สาคริก

Rapee Sagarik

ศาสตราจารย์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิถีชีวิตที่ชี้นำตัวเอง

ในอดีตที่ผ่านมา ฉันเคยได้ยินเสียงบางคนบ่นว่า การจัดการศึกษาของเรามีผลทำให้คนติดตำรา ติดห้องเรียน ติดเสื้อครุยและปริญญาบัตร ช่วงเริ่มแรกที่ได้ยินเสียงนี้ แม้รับฟังแล้วเสมือนผ่านเข้าหูซ้ายออกหูขวา โดยที่ไม่รู้สึกตัวตัวเองก็เก็บมาคิด

มาถึงช่วงหลัง ๆ หลายสิ่งหลายอย่างที่ผ่านมาในวิถีชีวิต มีผลกระทบจิตใจทำให้รู้ความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า สิ่งใดก็ตามซึ่งตนมีอยู่ในใจอย่างเป็นธรรมชาติแล้ว มักส่งผลให้นามาคิดค้นหาความจริงโดยไม่รู้สึกตัวว่า ตนได้นำมาค้นหาเหตุผลจากใจ

ทั้งนี้และทั้งนั้น คงเป็นเพราะฉันเป็นคนมีนิสัยพึ่งพาตนเองที่ค่อนข้างเข้มแข็ง ทำให้หลังจากมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งอื่นใด แทนที่จะเชื่อง่าย ๆ กลับสงสัยไว้ก่อน ซึ่งนิสัยนี้เป็นมาตั้งแต่ช่วงที่ยังเป็นเด็ก

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทุกคนมีพลังภายในที่สามารถปรากฏออกมาได้อย่างอิสระ หากมีรากฐานจิตใจเปิดกว้าง ตนจึงไม่คิดที่จะอาศัยอิทธิพลภายนอกไม่ว่าจะมาในรูปไหน มากไปกว่าความมั่นคงอยู่กับการรู้เหตุรู้ผลซึ่งตัวเองมีอยู่แล้ว

ดังนั้น หลังจากมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งใดมาแล้วก็ตาม หากยังไม่รู้ความจริงได้ถึงเหตุและผลจึงไม่เชื่อง่ายๆ แต่ขณะที่ไม่เชื่อก็เชื่อว่าจะปฏิเสธ หากกลับนำมาคิดค้นหาความจริงโดยไม่ยอมปล่อยให้มันผ่านพ้นไปอย่างไร้ความหมาย

หวนกลับมานึกถึงคำปรารภซึ่งตนเคยได้ยินมาในอดีตว่า การจัดการศึกษาของเรามีผลทำให้คนติดตำรา หลังจากชีวิตฉันได้รับโอกาสจากธรรมชาติให้เข้าไปเรียนในสถาบันการศึกษา เริ่มจากชั้นประถมไปจนถึงชั้น

มัธยม และแล้วในที่สุดเหตุการณ์ต่าง ๆ ก็ทำให้ตนเข้าไปเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งช่วงนั้นฉันเองก็ยังไม่เข้าใจอะไรชัดเจนว่า ความหมายของอุดมศึกษามันคืออะไรกันแน่

ฉันอดสงสัยไม่ได้เลยว่า มาถึงช่วงหลัง ๆ ทำไมต้องเรียกกันว่าอุดมศึกษา ทั้ง ๆ ที่ชีวิตตัวเองเท่าที่ผ่านมาแล้วตั้งแต่สมัยตนยังเป็นเด็ก เพราะความเป็นตัวของตัวเองทำให้ฉันสนใจเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางหน้าแค่นั้นยังไม่เรียกว่า อุดมศึกษาอีกหรือ? แม้ถูกผู้ใหญ่บังคับให้เข้าไปเรียนในโรงเรียนเสมือนปับชีวิตตัวเองให้รู้สึกตัวตนกำลังถูกขังอยู่ในกรงเล็ก ๆ ในที่สุดบางช่วง ฉันก็แอบหนีโรงเรียนไปนั่งเล่นตามริมน้ำบ่าง ชายทุ่งบ้าง นอกจากนั้นบางครั้งตัวเองยังไปนั่งเขียนภาพธรรมชาติอยู่ในมุมสงบจากจินตนาการที่ปล่อยวางทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างมีความสุข

หากเป็นเพราะฉันเป็นคนไม่ค่อยพูดได้เทียบกับใคร แม้จะถูกใช้งานอะไรก็ตาม มักใช้การปรับวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามสิ่งซึ่งตนคิดว่าเกิดจากรากฐานความคิดตนเองอย่างอิสระ ดังนั้นผู้มีอำนาจเหนือกว่าจึงไม่กล้าทำโทษ คงใช้วิธีดัดนิสัยบางสิ่งบางอย่างซึ่งตนพึงได้รับเช่นเดียวกับผู้อื่น แต่ฉันก็นิ่งเฉย โดยไม่คิดเรียกร้องอะไรทั้งนั้นอีกนั่นแหละ จึงทำให้ชีวิตตัวเองสามารถอยู่มาได้ อย่างมั่นคงบนพื้นฐานการเรียนรู้ ซึ่งเชื่อว่าน่าจะช่วยให้มีโอกาสรู้ความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ทุกสิ่งย่อมมองได้สองด้าน

จากอิสรภาพภายในรากฐานจิตใจตนเอง ที่มุ่งมั่นรักษาไว้ให้มันคงอยู่ได้นับตั้งแต่ชีวิตยังเป็นเด็ก ร่วมกับการทำงานอีกทั้งเรียนรู้ทุกสิ่งทุกอย่าง อย่างปราดจากการเลือกที่รักมักที่ชัง หลังจากกาลเวลาผ่านพ้นมาแล้ว

ช่วงหนึ่ง มีผลช่วยให้ฉันเชื่อมั่นชัดเจนยิ่งขึ้นว่า หากแต่ละคนมีจิตใจเป็นกลาง โดยไม่เียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้สองด้านเสมอ ไม่เพียงเท่านั้น ยังรู้ความจริงต่อไปอีกว่า ธรรมชาติคนส่วนใหญ่ซึ่งมีความเห็นแก่ตัวในรากฐานจิตใจตัวเองเป็นสรณะ ย่อมมีแนวโน้มซึ่งไม่มองเพียงด้านเดียวเท่านั้น หากยังมุ่งมองไปยังด้านปลายเหตุมากกว่า

จากเงื่อนไขดังกล่าวนี้เอง ได้ทำให้ฉันเริ่มมองเห็นความจริงว่า คำปรารภที่เคยได้ยินมาแล้วว่า การจัดการศึกษาของเรามีผลทำให้คนติดตำรา น่าจะหมายถึงตำราที่ปลายเหตุ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึงตำราในด้านที่เป็นรูปวัตถุ

หลังจากนำเรื่องนี้มาพิจารณา ผ่านลงไปถึงเหตุและผลซึ่งมีความจริงอยู่ในจิตใจคน ยิ่งทำให้มองเห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้นว่า แท้จริงแล้ว ตำราตามความหมายดังกล่าวมันก็เป็นเพียงสิ่งที่คนสมมติขึ้นมาเพื่อใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงความจริงซึ่งอยู่ในใจผู้เขียนตำรา ย่อมมีอิทธิพลรูปแบบที่พร้อมจะครอบงำภูมิปัญญาของบุคคลใดก็ตาม ผู้ตกอยู่ในความประมาทได้ไม่ยาก

อนึ่ง ในเมื่อความจริงของชีวิตแต่ละคน แม้กระทั่งผู้เขียนตำราเอง ไม่ว่าใครจะยกย่องว่าเก่งกาจ เลอเลิศแค่ไหน สิ่งที่อยู่ในรากฐานจิตใจบุคคลผู้นั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจากความจริงที่อยู่ในรากฐานจิตใจตัวเอง ณ วันเวลาช่วงที่เขียนตำราจะปรากฏออกมาอย่างไรก็ตาม ถัดจากนั้นไปย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ อย่างเป็นกระบวนการ จึงหาใช้สิ่งอันควรยึดถือเป็นสรณะไม่ หากผู้สนใจเรียนรู้ขณะที่ศึกษา ควรทบทวนตัวเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อรู้เท่าทันอิทธิพลดังกล่าวเอาไว้ให้อยู่เหนือกว่า แทนที่จะหลงเชื่อทำให้ตนจำต้องตกเป็นทาสคนเขียนตำราเพราะความไม่รู้

ประเด็นที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากผู้สนใจเรียนรู้มีรากฐานจิตใจอิสระ ช่วยให้มีความเป็นตัวของตัวเองอย่างชัดเจน หลังจากศึกษาข้อเขียนเท่าที่กล่าวมาแล้วแต่ต้นจนถึงบัดนี้ อาจรู้สึกสงสัยจนกระทั่งตั้ง

ประเด็นคำถามต่อไปอีกว่า ถ้าเช่นนั้นแล้วตำราเล่มที่เป็นของจริงจะหาได้จากที่ไหน?

จากภาวะสับสน อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากช่วงที่ผ่านพ้นมาแล้ว มีผลทำให้คนจำนวนไม่น้อยจำต้องตกเป็นเหยื่ออิทธิพลครอบงำโดยรูปแบบที่แฝงอยู่ในกระบวนการจัดการศึกษาของเรามาเป็นเวลานาน น่าจะมีผลทำให้ชนรุ่นหลังจำนวนไม่น้อย จำต้องตกเป็นทาสอิทธิพลรูปแบบของวัตถุสสารไปถึงเงินและอำนาจ อันมีผลทำลายภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งแต่ละคนมีมาโดยกำเนิดอย่างเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว ทำให้จำต้องสูญเสียจนไปถึงขั้นมองเห็นความจริงจากใจตนเองได้ยากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

ในเมื่อทุกสิ่งมองได้สองด้าน อีกทั้งยังมีด้านหนึ่งเป็นพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของชีวิต ดังนั้นการที่มีคนผู้ซึ่งวิถีชีวิตห่างจากความจริงอันควรมีอยู่ในใจตนเอง กว้างขวางยิ่งขึ้น ย่อมทำให้ประชากรของโลกรู้สึกเดือดร้อนสาหัสยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

อย่างไรก็ตาม สภาพการเปลี่ยนแปลงเช่นที่กล่าวมาแล้ว หากเปรียบดูตำราตามความหมายสังคมปัจจุบัน ก็คือสิ่งที่ไม่ใช่ของจริงสำหรับใจเราเอง แม้จะเป็นความจริงของโลกก็ตามในเมื่อธรรมชาติย่อมไม่มีสิ่งใดเปลี่ยนแปลงไปทั้งหมด แม้วันนี้อาจเหลือเพียงน้อยนิดวันหนึ่งข้างหน้าย่อมหวนกลับมาเพิ่มพูนมากขึ้นได้เองอย่างเป็นธรรมชาติ

หวนกลับไปนึกถึงเรื่องราวของชีวิตคนในอดีต ไม่ว่ายาวนานมากแค่ไหน ก่อนที่คนจะคิดนำสิ่งต่าง ๆ มาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเพื่อสนองความสะดวกสบายแก่ชีวิตตัวเอง กระทั่งหลงอยู่กับความเจริญก้าวหน้าจนถึงขั้นหยุดได้ยาก ทุกคนก็ยังคงต้องทำงานโดยใช้ร่างกายเป็นเครื่องมือสื่อการเรียนรู้ ที่ผ่านเข้าไปถึงจิตใจตัวเอง รวมถึงออกมาสู่เพื่อนมนุษย์ทุกรูปลักษณ์ สิ่งที่กำลังถามหานี้หาใช่ต้องการให้คนยุคนี้หวนกลับไปทำแบบเก่า อย่างที่เรียกกันว่าถอยหลังเข้าคลองไม่

หากไม่ลืมหวนถึงขั้นลืมนิดได้ว่าแต่ละคนต่างก็มีจิตวิญญาณ ดังนั้นการหยิบยกเรื่องนี้มาพิจารณา ก็เพื่อชี้ทางให้มองเห็นว่า แม้ชีวิตทุกวันนี้จะอยู่ในสภาพที่

ใช้เทคโนโลยีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมาไกลมากแค่ไหน หากแต่ละคนยังมีจิตวิญญาณที่สำนึกได้ว่า ชีวิตแท้ของเราทุกคนควรรู้ได้ว่า การทำงานโดยใช้ร่างกายสัมผัสของจริงจากธรรมชาติ ควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจทุกคน ไม่ว่ามีมากมีน้อย เพื่อหวังใช้เป็นภูมิคุ้มกันอิทธิพลครอบงำจากเทคโนโลยีได้ทุกรูปแบบ

ธรรมชาติของชีวิตที่ไม่ลืมการทำงานจากรากฐานจิตใจตนเองอย่างอิสระ อีกทั้งไม่ลืมคุณค่าของการสัมผัสกับทุกสิ่งทุกอย่างอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีโอกาสสัมผัสกับชีวิตคนทุกรูปแบบอย่างปราศจากการเลือกที่รักมักที่ชัง

ผลสะท้อนจากเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งภายในภาพรวมยืนอยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย ไม่ว่าใครจะคิดดีคิดไม่ดีกับเรา หากก้าวไปถึงจุดที่รู้สึกได้เองว่า ทุกคนคือครูผู้สอนให้เราเรียนรู้ธรรมชาติซึ่งมีความจริงอยู่ในใจตัวเอง ชีวิตที่ผ่านพ้นมาแล้วย่อมเห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ตำราเล่มจริงของแต่ละคน ทุกคนมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองแล้ว

ทุกช่วงของการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะพบกับปัญหา รูปแบบใดก็ตาม หลังจากชีวิตผ่านพ้นมาแล้ว หากหวนกลับไปทบทวนเพื่อค้นหาความจริงจากสิ่งที่เข้าไปลิ้มช้อยู่ในใจตัวเองย่อมรู้ได้ว่า สิ่งนั้นหาใช่เป็นปัญหาไม่ หากเป็นครูผู้สอนให้ชีวิตมีโอกาสรู้ความจริงลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในเมื่อทุกสิ่งต่างก็มีสองด้าน ดังนั้นถ้าหวนกลับไปสู่อุดมคติย่อมพบได้ว่า ด้านหนึ่งมีผู้แสดงความชื่นชมยินดี ย่อมมีผลสอนให้เรารู้จักข่มใจตนเอง ทำให้สามารถอยู่รอดปลอดภัยโดยไม่ตกเป็นเหยื่อภาวะครอบงำมีปัญญาแห่งตน ส่วนอีกด้านหนึ่ง การที่มีคนติฉินนินทา รวมทั้งการคิดริษยาว่าร้าย ย่อมมีผลทำให้เราคิดเอาชนะใจตนเอง ทำให้ละลดการถือสาและอาจเดินเข้าไปหาพร้อมทั้งแสดงเจตนาดีกับคนจากมุมนี้ให้ได้

ในที่สุดผู้ปฏิบัติได้แล้ว ย่อมรู้เองว่า ผู้ที่คิดร้ายกับเราคือครูผู้ช่วยสร้างสรรคคุณค่าแก่ชีวิตตนเองเหนืออื่นใดทั้งหมด

ชีวิตที่ยืนหยัดอยู่บนตำราเล่มจริงได้อย่างมั่นคง

ชีวิตคนเราที่เกิดมาสู่โลก ธรรมชาติได้มอบทุกสิ่งทุกอย่างมาให้ได้อย่างครบถ้วน อย่างไม่รู้ก็ตามหลังจากมีโอกาสเจริญเติบโตยิ่งขึ้น ย่อมมีการนำสิ่งต่าง ๆ จากภายนอกมาประดิษฐ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนองความต้องการของตนร่วมด้วย ความจริงแล้วมนุษย์คือชีวิตที่มีจิตวิญญาณ ดังนั้นประสบการณ์ในการดำรงชีวิตรวมกับการทำงาน ย่อมมีผลซึมซับสิ่งต่าง ๆ จากภายนอกเข้าไปไว้ในใจของแต่ละคน โดยถือว่าการรู้ความจริง

อนึ่ง เมื่อกล่าวถึงความจริงควรมองเห็นได้สองด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านที่เป็นพื้นฐานน่าจะได้แก่ความจริงซึ่งมีอยู่อย่างเป็นธรรมชาติแล้วภายในจิตใจของแต่ละคน รวมกับความจริงจากสิ่งที่อยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่สุดน่าจะได้แก่เพื่อนมนุษย์ทุกคน

เมื่อกล่าวถึงเพื่อนมนุษย์ ผู้มีรากฐานจิตใจอิสระย่อมเข้าใจได้ว่า ควรหาความถึงทุกคนอย่างปราศจากการเลือกพวกเลือกหมู่แม้เลือกชาติภาษา นอกจากนั้นในแต่ละขณะ ย่อมพบความจริงว่า ความคิดที่เกิดจากจิตใจของแต่ละคน เป็นสิ่งไม่เหมือนกัน เมื่อกล่าวมาถึงช่วงนี้ บุคคลผู้มีความไว้วางใจย่อมมีโอกาสเรียนรู้ความจริงจากทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างลึกซึ้ง

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า สิ่งใดก็ตามที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนองความต้องการของตน ถือเป็นเพียงสิ่งสมมติเท่านั้น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีความเป็นมาช้านานมากแค่ไหน จากความหมายดังกล่าว ควรเข้าใจได้ว่า ไม่ใช่ของจริงสำหรับชีวิตเราแต่ละคน ดังนั้นหลังจากทำประโยชน์มาได้ระยะหนึ่งไม่ว่าเร็วหรือช้า ในที่สุดก็ต้องสูญสิ้นไปเอง แม้เรื่องประเพณีนิยมซึ่งหลายคนรู้สึกว่ามีค่าสำคัญสำหรับชีวิตและสังคม วิธีการเปลี่ยนแปลงของโลกหลังจากมาถึงช่วงนี้ ย่อมรู้สึกได้ว่าเริ่มมีการสูญเสีย จึงควรถือว่าเป็นเรื่องธรรมดา

ธรรมชาติได้มอบจิตวิญญาณมาให้กับชีวิตมนุษย์ทุกคน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านการ

เรียนรู้ร่วมกับการก่อกำเนิดของความคิดที่จะใช้สิ่งต่าง ๆ เป็นเครื่องมือเพื่อสนองความต้องการของแต่ละคน

ดังนั้น ถ้าหวนกลับมามองเห็นภาพรวมของชีวิตตัวเอง อีกทั้งสามารถเรียงลำดับความสำคัญเริ่มจากรากฐานจิตใจ ย่อมรู้ความจริงได้ว่า การนำปฏิบัติโดยใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตนเองเป็นสื่อ ควรถือว่ามี ความสำคัญเหนือพฤติกรรมอื่นใดทั้งหมด ถัดจากสิ่งนี้ ไปคงได้แก่การพูดการเขียน โดยที่ถือเป็นเรื่องรองที่พียงนำไปสู่การใช้ประโยชน์ร่วมกับการเรียนรู้ความจริงจากใจเพื่อนมนุษย์ทุกคน ซึ่งสะท้อนผลกลับมาให้ใจตนเองมี โอกาสรู้ความจริงให้สามารถยอมรับได้

หากบุคคลใด ภายในวิถีการดำเนินชีวิตตนเอง สามารถรักษาสัจดังกล่าวเอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ย่อมรู้เองว่า คำร่ำว่าเป็นของจริง อีกทั้งมีศักยภาพในการบรรจุข้อมูล จากทุกสิ่งทุกอย่างได้มากที่สุด คงไม่พ้นจิตใจตนเอง

ส่วนตำราต่าง ๆ เท่าที่มีผู้เขียนลงไว้ใน แผ่นกระดาษ แม้กระทั่งบรรจุไว้ในระบบความจำของ เครื่องมือกล ถ้าสามารถรู้เท่าทันยอมเข้าใจได้ว่า แท้จริง แล้วเป็นเพียงสิ่งสมมติ แม้นำมาใช้ประโยชน์ย่อมไม่หลง ผิดติดจนกระทั่งทำให้จิตใจตนเองต้องตกเป็นทาส อัน หมายถึง การสูญเสียวิญญาณความเป็นคน ซึ่ง ธรรมชาติได้มอบมาให้อันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการ ดำเนินชีวิต

การที่กล่าวว่า ตำราซึ่งมีผู้เรียบเรียงขึ้นมาใช้ ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ ผู้ที่เข้าถึงความจริงได้แล้วย่อม รู้ว่าแต่ละเล่มล้วนเป็นเครื่องมือของบุคคลผู้เรียบเรียง โดยเฉพาะหากนำมายึดติดอยู่ในใจตัวเอง ย่อมมีผลทำให้ตนจำต้องตกเป็นทาสความคิดผู้อื่น ทำให้ไม่อาจ รักษาอิสระภาพภายในจิตใจเพื่อความภูมิใจในตนเอง ร่วมกับการนำออกมาใช้ประโยชน์เพื่อสนองความต้องการของตนได้อย่างอิสระ

ผู้ที่รักษาคำร่ำซึ่งเป็นของจริงสำหรับแต่ละคน เอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้ อีกทั้งเปิดโอกาสให้สามารถบันทึก ข้อมูลลงไว้ได้อย่างลึกซึ้ง สิ่งแรกที่ควรให้ความสนใจ น่าจะได้แก่ การมุ่งมั่น ปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างจากความ

จริงที่อยู่ใจของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยปราศจากความรู้สึกหวั่นไหวต่ออิทธิพลครอบงำจากภายนอก

อีกสิ่งหนึ่ง น่าจะได้แก่ ความเข้มแข็งในการต่อสู้ กับปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากรู้ได้ว่าปัญหาที่แท้จริง นั้นอยู่ในใจตนเองโดยแท้

บุคคลใดผู้มีความสมบัติดังกล่าว แม้ยืนอยู่ท่ามกลางสิ่งใดก็ตามที่แตกต่างไปจากสภาพซึ่งตนมีอยู่ ย่อมสามารถอยู่ได้อย่างสง่างามโดยไม่นำตนไป เปรียบเทียบกับสิ่งที่อยู่รอบข้าง อาทิเช่น การยืนอยู่ท่ามกลางผู้ที่มิปรีญาสูง ๆ ในขณะที่ตนไม่มี เครื่องประดับใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากนั้นแม้ใครจะคิดว่าตน เป็นคนไม่มีเงินและไม่มีวัตถุที่หรูหรา แต่ก็ยังสามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางผู้คนที่ร่ำรวย รวมถึงมีตำแหน่งและ อำนาจใหญ่โตล้นฟ้าได้อย่างภาคภูมิใจ

บุคคลลักษณะนี้ย่อมไม่ยึดติดอยู่กับสาขาวิชา ซึ่ง ขณะนี้มีการจำแนกแยกแยะออกไปเป็นกิ่งแขนงอย่าง กว้างขวาง โดยที่ในใจสามารถรู้ความจริงว่าสิ่งเหล่านั้น ล้วนเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ จึงหาใช่ของจริงไม่

บุคคลที่มีความสมบัติดังกล่าว หากจำเป็นต้อง แสดงออกย่อมสามารถค้นความจริงจากใจ แม้เริ่มจาก จุดไหนย่อมสานความจริงถึงสิ่งที่ตนต้องการได้ทุกเรื่อง

จึงสรุปได้ว่า ตำราเล่มจริงคือธรรมชาติ ซึ่งมีอยู่ในใจของแต่ละคนอยู่แล้ว ส่วนการดำเนินชีวิตและ ทำงานทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างอิสระ น่าจะมีผลบันทึก ข้อมูลลงในตำราเล่มนี้จากความจริงซึ่งตนพบได้แล้ว นอกจากนั้นหากจำเป็นต้องแสดงออกโดยการปฏิบัติ รวมถึงการเขียนหรือการพูด ย่อมค้นหาข้อมูลได้จากใจ ตนเองร่วมด้วย จึงช่วยให้การแสดงออกสามารถเป็นไป ได้อย่างเป็นธรรมชาติ

อดีต-ถ้าไม่นำออกมาเขียนไว้มันก็คงลืม

หากมีใครพูดว่า “อดีต-ถ้าไม่นำออกมาเขียนไว้ มันก็คงลืม” ฉันทงพูดสวนกลับไปว่า “ก็แน่ละซิ เพราะ เธอเป็นคนลืมง่ายอยู่แล้ว” คำพูดทั้งสองประโยค ถ้ายัง

ไม่ยอมจนต่อปัญหา คงต้องเก็บมาคิดค้นหาความจริงต่อไปให้ถึงที่สุด

หากนำสิ่งที่กล่าวแล้วมาพิจารณา จะว่าถูกมันก็ถูกทั้งสองด้าน ทั้งนี้และทั้งนั้นหากหวนกลับไปทบทวนสิ่งที่เขียนไว้ในข้อเขียนเรื่องนี้ทั้งหมด อย่างน้อยคงสามารถพบความจริงเรื่องหนึ่งว่า ถ้ามีตำราเล่มจริงอยู่ในใจ การคิดจะเขียนลงไว้เพราะกลัวลืมก็คงไม่จำเป็นเท่าไรนัก

ผู้ที่มีนิสัยลืมง่ายถ้าหวนกลับไปค้นหาความจริงจากอดีตน่าจะพบว่า คนลักษณะนี้ขาดการปฏิบัติจากใจ หากเอาแต่จำมาจากคนอื่น หรือไม่ก็อ่านจากตำราซึ่งเป็นแผ่นกระดาษด้านเดียว แม้ตัวเองคิดว่าจำได้ แต่แท้จริงแล้วไม่ได้เข้าไปอยู่ในส่วนลึกของหัวใจโดยแท้ ดังนั้น เมื่อพบสิ่งใหม่ ๆ แปลก ๆ ซึ่งมีอิทธิพลล่อตาล่อใจ ของเดิมซึ่งติดอยู่กับเปลือกมันก็หลุดหายไปได้ไม่ยาก

หวนกลับไปนึกถึงหัวข้อเรื่อง อดีต-ถ้าไม่นำออกมาเขียนไว้มันก็ลืม อีกครั้งหนึ่ง คนประเภทที่จำแบบติดเปลือกคงคิดว่า สิ่งซึ่งตนรู้สึกจำได้ ถ้านำมาเขียนลงไว้บนแผ่นกระดาษแล้ว หากลืมก็สามารถหวนกลับไปอ่านได้อีกครั้งหนึ่ง เช่นนั้นใช่หรือเปล่า?

ถ้าใครคิดได้แค่นั้น ฉันใคร่ขอร้องให้ลงทบทวนดูอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากตัวเองอดรู้สึกไม่ได้ว่ามันเป็นความคิดแบบผิวเผินเกินไป

ความจริงแล้ว บุคคลผู้เข้าถึงสิ่งซึ่งอยู่ในใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนั้นแค่นั้นก็ไม่มีวันลืมแล้ว การนำออกมาเขียนลงไว้บนแผ่นกระดาษก็ทำให้ว่า ถ้าลืมคงต้องนำกลับมาอ่านอีกครั้งหนึ่งไม่ ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจากการนำความจริงจากใจตัวเองออกมาเขียน ย่อมมีผลช่วยให้สิ่งซึ่งมีอยู่แล้ว หยั่งลงสู่ใจตนเองลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ดังนั้น การนำออกมาเขียนเพื่อป้องกันลืม จึงน่าจะหมายความว่า ปกติตนเองย่อมลืมได้ยากอยู่แล้ว เมื่อนำออกมาเขียนลงแผ่นกระดาษ ก็เท่ากับค้นหาความจริงจากใจของตนเองได้ ย่อมมีผลทำให้สิ่งที่ตนมีอยู่แล้ว

สามารถหยั่งรากลงลึกซึ้งยิ่งขึ้น จึงหาใช่เข้าใจได้แต่เพียงว่า หากลืมเมื่อไรจะมีโอกาสนำเอาสิ่งที่อยู่บนแผ่นกระดาษมาอ่านอีกครั้งหนึ่งไม่

ดังนั้น แผ่นกระดาษก็คือ วัตถุชิ้นหนึ่ง จึงมีสภาพเป็นสิ่งที่รองรับการระบายออกเพื่อสิ่งที่มีอยู่แล้วในใจให้มันคงแน่นหนายิ่งขึ้นไปอีก

สรุปภาพรวมทั้งหมด

ในเมื่อผู้มีจิตใจเป็นกลางย่อมมองเห็นทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างสองด้าน นอกจากนั้นยังสามารถหยั่งรู้ความจริงว่า ด้านไหนคือพื้นฐานของอีกด้านหนึ่ง ณ โอกาสนี้จึงสามารถสรุปภาพรวมทั้งหมดได้สองประเด็นคือ

ประเด็นแรก ควรหวนกลับมาทบทวนตัวเองอยู่ตลอดเวลาโดยไม่ประมาทว่า สิ่งใดก็ตามที่ปรากฏให้ตนมีโอกาสสัมผัสจากภายนอก ตัวเองต้องกล้าที่จะต่อสู้อย่างท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการต่อสู้เพื่อที่จะเอาชนะใจตนเองให้ได้ ย่อมมีผลเสริมสร้างรากฐานจิตใจตนเองให้เป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังมีผลช่วยให้ตนสามารถมองสิ่งต่าง ๆ ส่อนาคตได้อย่างลึกซึ้ง จึงทำให้พบความจริงว่าสภาพแวดล้อมภายนอกซึ่งมีอิทธิพลล่อตาล่อใจรุนแรงยิ่งขึ้น น่าจะถือว่าเป็นโอกาสดีสำหรับการคิดปรับปรุงรากฐานจิตใจให้เป็นผู้รู้คุณค่าตนเองเด่นชัดยิ่งขึ้น

ส่วนอีกประเด็นหนึ่ง ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ ยิ่งเป็นครูบาอาจารย์ ควรมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อชนรุ่นหลัง แทนที่จะนำเอาตำราอันเป็นเพียงสิ่งสมมติมาใช้บังคับหรือบีบบังคับให้ศิษย์ต้องหมกมุ่นเรียนอยู่กับมัน หากรู้สึกตัวเองว่าตนเป็นผู้ใหญ่ จึงควรแสดงความรับผิดชอบโดยการคิดที่จะบรรเทาเบาบางอำนาจซึ่งนำมาใช้บังคับ เพื่อให้โอกาสคนเหล่านี้เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่มีความภูมิใจในตนเอง แทนการกำหนดทิศทางให้ต้องกลายเป็นวัตถุชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดีทั้งแก่ตนและสังคมร่วมกัน

1 เมษายน 2557